

Asia: VN/25987/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

SuPer katsoo, että esityksen keskeiset ehdotukset vaikuttavat suoraan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön, erityisesti lähihoitajien työhön, vastuisiin ja työkuormaan. Tartuntatautiin torjuntatoimet toteutuvat käytännössä pitkälti henkilöstön toimesta, minkä vuoksi sääntelyn tulee olla selkeää, ennakoitavaa ja oikeasuhtaista. Toimivaltuuksien täsmentäminen on henkilöstön näkökulmasta kannatettavaa, mutta sen rinnalla on varmistettava riittävä ohjeistus, koulutus ja työnantajan vastuu työturvallisuudesta.

Tartuntatautilanteissa lähihoitajien työn vaativuus ja kuormitus kasvavat merkittävästi, mikä edellyttää riittäviä resursseja ja henkilöstömitoitusta. Lainsäädännön toimeenpanossa tulee kiinnittää erityistä huomiota henkilöstön työhyvinvointiin ja oikeusturvaan, jotta lain tavoitteet voidaan saavuttaa kestävällä tavalla.

Kokonaisuutena keskeiset ehdotukset edellyttävät, että lainsäädännön toimeenpanossa huomioidaan johdonmukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön asema, työn kuormittavuus sekä osaamis- ja resurssitarpeet. Ilman näitä edellytyksiä tartuntatautilain tavoitteiden saavuttaminen vaarantuu käytännön tasolla.

SuPer pitää tärkeänä, että myös tartuntataulilainsäädännön valmistelussa huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön valmistelu, jossa pohdinnassa on lähihoitajien ja

perustason ensihoitajien asema viranomaisvalvonnan alaisina. Esillä valmistelussa on ollut nimikesuojauksen poistuminen.

Lähihoitajan ammatti perustuu selkeästi määriteltyyn sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon. Lähihoitajan turvallisuuskriittiset työtehtävät esimerkiksi tartuntatautilanteissa voivat väärin toteutettuina vakavasti vaarantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta ja asiakkaan tai potilaan terveyden sekä viedä luottamuksen hoitoon. Tämän vuoksi lähihoitajan työn riskitaso edellyttää ammatin kuulumista rekisteröityihin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattinimikkeisiin.

Myös Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus tuo esiin Sosiaali- ja terveysministeriölle antamassaan arvioissa sosiaali- ja terveydenhuollon säänneltyjen ammattien sisältämistä asiakas- ja potilasturvallisuusriskeistä, että ammattihenkilösääntelyn olennainen keventäminen ei ole asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta perusteltua. He toteavat, että nimikesuojattujen lähihoitajien sääntelyn muuttaminen laillistetuksi parantaisi asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamista. Ammattihenkilösääntelyn olennainen keventäminen ei ole asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta perusteltua. Selvityksiä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen tueksi, STM 2026:2 s. 183–258 (erityisesti 230–231 ja s. 248).

Lähihoitajien rooli infektioiden ehkäisyssä korostuu sekä sosiaali- että terveydenhuollon arjessa. Käsihygienian, suojainten käytön, aseptisen työskentelyn sekä ympäristön puhtauden toteuttaminen edellyttävät selkeitä ohjeita, riittävää koulutusta ja asianmukaisia välineitä. Työnantajalla on keskeinen vastuu siitä, että tartuntatautilain velvoitteet voidaan toteuttaa turvallisesti ja yhdenmukaisesti kaikissa toimintaympäristöissä.

Tartuntatautilain soveltamisessa on välttämätöntä huomioida työntekijöiden työturvallisuus. Lähihoitajia ei tule altistaa kohtuuttomille tartuntariskeille, ja heillä on oltava käytössään asianmukaiset suojaimet sekä mahdollisuus turvalliisiin työjärjestelyihin. Erityisesti epidemia- ja poikkeustilanteissa työntekijöiden suojaaminen, riittävä henkilöstömitoitus ja työssä jaksamisen tukeminen ovat keskeisiä edellytyksiä palvelujen jatkuvuudelle.

Laki mahdollistaa tietyissä tehtävissä rokotussuojaan liittyvät edellytykset potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Rokotukseen liittyvien vaatimusten tulee kuitenkin olla täsmällisiä, oikeasuhtaisia ja selkeästi perusteltuja. Lähihoitajien aseman kannalta on tärkeää, että mahdolliset rokotussuojaan liittyvät puutteet ratkaistaan ensisijaisesti työjärjestelyin, eikä työntekijän toimeentuloa tai asemaa vaarantaen.

Tartuntatautilain toimiva toimeenpano edellyttää, että lähihoitajien ammattirooli tunnustetaan ja heidän asiantuntemustaan hyödynnetään. Työntekijöiden oikeuksien, työturvallisuuden ja osaamisen turvaaminen on välttämätöntä, jotta lain tavoitteet voidaan saavuttaa kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla.

43 § Rokotustoiminta

Pykälässä todetaan, että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarkemmin rokotusten toteuttamisesta, rokotukseen osallistuvan henkilöstön koulutus- ja osaamisvaatimuksista, rokotusten kirjaamisesta sekä muusta rokottamiseen ja rokotukseen liittyvistä seikoista.

Asetuksen tulee olla riittävän selkeä, jotta hyvinvointialueet voivat turvata rokotustoiminnan järjestämisen. Tehtävä on siirtynyt nopeasti THL:ltä hyvinvointialueille, jolloin riskinä on, etteivät hyvinvointialueet ole ehtineet saavuttaa riittävää ja tarpeeksi laaja-alaista osaamista rokotustoiminnan järjestämiseksi. Pienien hyvinvointialueiden voi olla vaikeaa varmistaa riittävä ja tarpeeksi laaja-alainen asiantuntijuus.

SuPer muistuttaa lähihoitajien rokotusoikeuden hyödyntämisen merkityksestä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus rokotuksista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 6 §:n muuttamisesta (202/2024) on antanut lähihoitajalle oikeuden rokottaa täysi-ikäisiä. Edellytyksenä on riittävä lääkehoidon osaaminen ja asianmukainen rokotuskoulutus.

49 § Rokotukset korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa

Käsittelyssä oleva esitys ei ota kantaa opiskeluterveydenhuollon piiriin kuulumattomien kansainvälisten vaihto-opiskelijoiden ja muiden tilapäisesti Suomessa oleskelevien opiskelijoiden, mukaan lukien toisen asteen tilausopiskelijoiden rokotusten järjestämiseen ja toteuttamiseen. On tärkeä huomioida tämä kansainvälisen rekrytoinnin mahdollisesti vielä kasvaessa.

57 § Terveydentilan selvitys hengityselinten tuberkuloosista työtehtävää varten

SuPer yhtyy Suomen Infektioiden torjuntayhdistyksen lausunnon kysymykseen vastuutahon epäselvyydestä tuberkuloosiselvitysten osalta. Lakiluonnoksen pykälässä esitetään, että tuberkuloosiselvitys kuuluu työntekijän ja työhön valittavan henkilön osalta palvelua tuottavan tahon järjestämisvastuulle, korkeakouluopiskelijan osalta opiskeluterveydenhuollosta annetussa laissa (695/2019) tarkoitetun järjestäjän ja tuottajan vastuulle sekä terveydenhuoltolain (1326/2010) 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen opiskelijoiden osalta hyvinvointialueen järjestämisvastuulle.

Mitä tämä konkreettisesti tarkoittaa? Onko jatkossa esimerkiksi tilausopiskelijoiden tuberkuloosiselvitykset tilaajan vastuulla?

Luku 6. Tartunnan leviämistä ehkäiseviä toimenpiteitä

Tartunnan leviämisen ehkäisyssä jokaisella sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisella, kuten lähihoitajalla on tärkeä rooli. Lain tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että lähihoitajien työ on turvallista ja hyvin johdettua ja se perustuu selkeisiin vastuusuhteisiin. Työntekijän tulee saada riittävästi tukea työnantajalta, joka huomioi myös työn kuormittavuuden ja eettiset ulottuvuudet.

SuPer korostaa, että lähihoitajien asema tulee tunnistaa merkityksellisenä osana tartuntatautien torjuntaa. Käytettävissä tulee olla riittävät resurssit ja mahdollisuus osaamisen kehittämiseen.

Helsingissä 27.4.2026

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry

Päivi Inberg

Jussi Salo

puheenjohtaja

kehittämisjohtaja

Lisätietoja tästä lausunnosta antaa asiantuntija Tarja Pajunen, 09 2727 9154
tarja.pajunen@superliitto.fi

Pajunen Tarja
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry